

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה הודפת
צדקה וחסד
מרת **רודה שניצר**
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 597

מסכת הוריות ג' - ט'

בס"ד, כ"ג חשון תשע"א

השבוע בגליון

- ◆ רב בן שלש עשרה
- ◆ היתכן ראש ללא ראש?
- ◆ ירושה מחיים!
- ◆ סדרי השלטון בעם ישראל
- ◆ מה בין מלך לנשיא?

- ◆ מצווה לשמוע דברי חכמים
- ◆ "לעולם ילמד אדם תורה שלא לשמה"
- ◆ שמונה שיטות מהו משך הזמן של "כדי אכילת פרס"
- ◆ כיצד חישב ה"מרחשת" בוילנא, את המרחק מבית המקדש ל"גדיון"
- ◆ בן החזן שאיבד את קולו וירש את אביו בחייו

◆ הבן בלבד יורש את משרת אביו

מסכת הוריות

דף ב/ב וקא טעי במצוה לשמוע דברי חכמים

מצווה לשמוע דברי חכמים

בסוגייתנו מבואר, שחכם שהגיע להוראה ונוכח בפסק הלכה של הסנהדרין הסותר את דברי התורה, אינו רשאי לנהוג כדבריהם, ואם עשה כן, הרי שטעה בהבנת מצוות התורה "לשמוע דברי חכמים", שהרי לא נאמרה מצווה זו כדי לעבור איסורים על ידה.

לצד גמרתנו מציגים המפרשים את דרשת ה"ספרי" על הפסוק (דברים, יז/יא) "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" - "אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין". משמע, כי בכל מקרה יש לציית לדברי הסנהדרין, גם כאשר לשומע נדמה כי הם טעו לחלוטין בדבריהם! בעל "באר שבע" מחלק בין המקרה בו עוסקת סוגייתנו לבין המקרה שבו עוסק ה"ספרי". סוגייתנו, הוא אומר, עוסקת בחכם שנוכח בפסיקת חברי הסנהדרין הסותרת הלכה מפורשת באופן מובהק. לעומת זאת, ה"ספרי" עוסק בתלמיד חכם שדברי הסנהדרין אינם נראים לו **מסברה** בלבד. במקרה זה עליו לקבל את דבריהם ללא עוררין.

רמב"ן (ספר המצוות שורש א) ור"ן (בחי' סנהדרין צט/א) כתבו, כי סוגייתנו וה"ספרי" עוסקים בשני מקרים שונים. גמרתנו מתייחסת לחכם, ששמע בשם הסנהדרין הוראה הנראית לו כשגויה. על חכם זה לעלות לירושלים ולשטוח את טענותיו לפניהם, ועד שהוא עושה כן, עליו להחמיר ולא לנהוג כדבריהם, שמא טעו. אולם, אם לא התקבלה דעתו לאחר שפרס בפניהם את נימוקיו והוכחותיו, חובה עליו לציית להם, ועל מקרה זה נסובים דברי ה"ספרי": "אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין".

יש מהאחרונים שביקשו לחדש, כי חובת הציות לסנהדרין אינה אלא שלא להקל מדבריהם, אך מותר לאדם להחמיר על עצמו במקום שהסנהדרין הקלו. לפיכך, קובעת סוגייתנו, כי חכם שלדעתו פסק הלכה מקל של הסנהדרין אינו נכון, עליו להחמיר על עצמו. ואילו ה"ספרי" קבע, כי כאשר תלמיד חכם סובר כי פסק הלכה שבו החמירו הסנהדרין שגוי הוא, אינו רשאי שלא לציית לדבריהם.

אולם, סברתם נדחית מדברי הראשונים שפירשו, כי אסור להורות לחומרא מדברי הסנהדרין, וכהוראת הרמב"ם (הל' מאכלות אסורות פרק י"ז הל' כ"ב), שהאוסר שמן של נכרים שחז"ל התירוהו, חוטא לאלוקיו "מפני שממרה על פי בית דין שהתירוהו" (עיי' שו"ת "ביע אומר" ח"ו י"ד סי' ז).

דבר העורר

נצח ישראל לא ישקר!

עם ישראל לדורותיו עמד פעמים רבות בפני סכנות שנראו כמאיימות על קיומו הרוחני, ואף היו חששות כי האיומים על העיסוק בתורה יצלו. אולם מעל לכל אלו ניצבה הבטחתו של הקב"ה "כי לא תשכח מפי זרעו". הבורא יתברך הבטיח "כי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב". בכל המצבים בו יעמוד עם ישראל, שתי הבטחות אלו ילווהו: קיום עם ישראל וקיום תורת ה'.

נהג המונית, איטלקי בעל שפם עבות, שפסף במרץ את כפות ידיו הגדולות והביט במחזה התמוה שנגלה לעיניו מבעד לאדים שכיסו את שמשות הרכב.

בעודו מסובב את כפתור החימום למקסימום האפשרי, עקב במבטו אחר ההלך המבוגר שבוסס את דרכו בשלג העז. מלווהו של המבוגר הושיט לו יד ותמך בו ולא פעם כבר היה הנהג בטוח כי עוד רגע קט יהיה עליו לצאת מן המונית החמה ולהרים את שניהם מן הקרקע החלקלקה.

פתיחי שלג עבים כיסו במהירות את שני ההולכים ובמהרה הפכו שניהם לגושי קרח המדדים באיטיות לעבר מטרה בלתי מזוהה.

שקט מוחלט שרר באזור. האנשים כולם היו ספונים בבתיהם, חיי המסחר השתקו לחלוטין והוא עצמו התפלא מדוע ההין לצאת לנסיעה עם מוניתו ביום סגרירי שכזה. במהלך הנסיעה מלמל הנהג משפטים בלתי ברורים באיטלקית שמהם השתמעה בבירור אי שבעות רצונו מן הנסיעה המזוהר שנקלע אליה, אך משהו עמוק ורחום במבטו של הנוסע המבוגר כאילו אמר לו: "יקירי, אל דאגה, אנו נגיע ונחזור, והכל יהיה בסדר".

בינתיים כבר הספיקו ההולכים להתקדם ולהגיע אל מחוז חפצם שהיה כעת גוש שלג ענק.

מתחת למעטה הלובר, עמדה לה זה מאות רבות בשנים עדות אילמת לאפסותו של האדם שמן העפר בא ואל

◀

עילוי נשמת

הר"ר **נחמיה פריד** ז"ל
ב"ר ישראל צבי ז"ל
נלב"ע כ"ה בחשון תש"ס
תנצב"ה

הונצח ע"י בניו ידידינו ר' יהודה פריד הי"ו - ר"ג ור' ישראל פריד הי"ו - גבעת שמואל

עילוי נשמת

הר"ר **אפרים סגל** ז"ל
ב"ר יצחק מאיר ז"ל
נלב"ע כ"ז מרחשון תשל"ג
תנצב"ה

הונצח ע"י בנו עו"ד הר"ר **מנחם סגל** שיחי' - תל אביב

עילוי נשמת

מרת **דינה רבקה גנות** ע"ה
ב"ר יונה ז"ל
נלב"ע כ"א מר חשון תש"ע
תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

גו' ה'

נשמת אדם

לעילוי נשמת

הר"ר **אריה אבן ארי** ז"ל ב"ר דניאל ז"ל
נלב"ע כ"ח בחשון תשס"ז **תנצב"ה**
הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

דף י/ב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה

"לעולם ילמד אדם תורה שלא לשמה"

בסוגייתנו מבואר, כי אף על פי שיש ללמוד תורה "לשמה", היינו: כמטרה ולא כאמצעי, מכל מקום, רשאי אדם לעסוק בתורה שלא לשמה, כי "מתוך שלא לשמה בא לשמה". לצד גמרתנו, מציגים בעלי התוספות (ברכות יז א ד"ה "העושה שלא לשמה") את דברי הגמרא (שם): "וכל העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא", ומבארים, כי שתי הסוגיות עוסקות בשני מקרים שונים. גמרתנו מתייחסת לאדם הלומד מתוך מטרה לרכוש לעצמו כבוד ותהילה, ועליו נאמר - "מתוך שלא לשמה בא לשמה". ואילו הגמרא במסכת ברכות מתייחסת לאדם הלומד כדי לצבור ידע שבאמצעותו יוכל לקנטר את חבריו. זה - "נוח לו שלא נברא".

כדעת בעלי התוספות נקטו רוב הראשונים (תוס' הר"י שירילאון ברכות י"ז ע"א, ספר חסידים סי' רפ"ט, תוס' הרא"ש ברכות שם, הרשב"א, "מגן אבות" פ"ד משנה ד' ועוד). אולם, הריטב"א (יומא עב/א, וכן התוס' ישנים והתוס' רא"ש שם) מחמיר וכותב, כי הלימוד לשם כבוד אסור גם הוא, וכוונת גמרתנו המתירה לימוד "שלא לשמה" היא, שמותר לאדם ללמוד מפני יראת העונש, ועל ידי כך יגיע ללימוד מתוך אהבת תורה.

מה בכל זאת יעשה אדם הלומד תורה, ואינו מצליח להגיע לדרגת לימוד תורה לשמה, וכי אין כל תועלת בלימודו? (עיי' "דברי שאול" מגילה יח/א, לבעל "השואל ומשיב"). רבינו הנצי"ב זצ"ל (שו"ת "משיב דבר" ח"א סי' מ"ד) מסביר, כי כוונת גמרתנו "שמתוך שלא לשמה בא לשמה" היא, שגם אם הוא עצמו לא יזכה ללימוד תורה לשמה, הרי שהדור הבא אחריו, שאף הוא יגה בתורה בעקבות האב, יזכה ללימוד תורה לשמה. לשם כך כדאי לאדם לעסוק בתורה שלא לשמה, אף כל ימיו (עיי"ש שהוכיח כן מהגמרא בסנהדרין קה/ב).

הגר"ח מוואלאז'ין זצ"ל כותב ("נפש החיים" ב"פרקים" פ"ג), כי לא יתכן שאדם ילמד במשך כל ימיו לשם כבוד בלבד. זוהי, לדבריו, כוונת הגמרא "לעולם ילמד אדם" - מובטח לו לאדם הלומד תורה בקביעות, שזמן מה לאחר תחילת לימודו הוא יתכוון ללימוד "לשמה", אף אם בשעה שהחל ללמוד התכוון "שלא לשמה". [מאידך, אין הכרח שבעתיד ילמד "לשמה" בלבד. אלא, שמובטח לו, כי חלק מכל לימוד ולימוד יהיה "לשמה" ועל ידי כך יתעלה כל לימודו].

סוף סוף, "לשמה" זה מהו, מה יש לכוון? לדברי רבי יהודה החסיד (ספר חסידים סי' תתקמ"ד) "לשמה" פירושו שהלומד חושב בליבו "כל מה שאלמד - אקיים" (וכ"כ רבי חיים פלאגי בספרו "זכירה לחיים" ח"ב מד/ד). ה"חתם סופר" זצ"ל (נדרים פא/א) מגדיר זאת באופן הבא: העוסק בתורה כשמטרתו היחידה היא לדעת כיצד לקיים את המצווה, אינו זוכה על ידי לימוד זה לדרגה הגבוהה של לימוד תורה "לשמה", מאחר שלא יתכן שלימוד שנועד לשם קיום המצווה יהא חשוב יותר מן המצווה עצמה, שהרי נאמר, כי "תורה מגנא ומצלא" בכל זמן, לעומת המצווה המעניקה הגנה לאדם בשעת קיומה בלבד. רק הלומד תורה "לשמה", לימוד לשם לימוד, כפי שציוונו הבורא יתברך, מתעלה לדרגה הגבוהה של לימוד התורה הראוי [ועיי' "נפש החיים" שער ד' פ"ג ובס' "רוח חיים" עמ"ס אבות פ"ו משנה א. וידועים דברי האדמו"ר בעל ה"אבני נזר" זצ"ל בהקדמה לספרו "אגלי טל", הובאו בהרחבה בגליונו בעבר]. בחידושיו למסכת פסחים (ג/ב) ה"חתם סופר" זצ"ל מוסיף, כי על הלומד תורה "לשמה" לכוון, שהלימוד יישר את מחשבותיו ואת דעותיו לרצון ה': יש לציין, שאף אדם הלומד "שלא לשמה", ראוי שתהיה מחשבתו להגיע מתוך כך ללימוד התורה לשמה ("מעלות התורה" נ"ב הוצאה החדשה).

דף י/א שאכל חצי כזית חלב כשהוא הדיט ונתמנה ועבר והשלימו

"כדי אכילת פרס"

אחד הרגעים החשובים ביותר בליל הסדר, הוא זמן אכילת כזית המצה אותה יש לאכול ב"כדי אכילת פרס". כלומר: יש לסיים את כזית המצה בתוך שיעור הזמן שבו אפשר לאכול "פרס" לחם, חצי לחם, שגדלו שליש הקב - כמות הזהה לנפח ארבע ביצים.

שמונה שיטות מהו משך הזמן של "כדי אכילת פרס": עד כאן הכל ברור וידוע, אלא שיש לברר, מהו משך הזמן של אכילת לחם בנפח של ארבע ביצים. מספר הדעות בעניין זה, זהה למספר האפשרויות שיש בין שתי דקות לתשע דקות... יש אומרים שארכו של זמן זה הוא תשע דקות (עיי' "משנה ברורה" סי' תרי"ח ס"ק כ"א בשם ה"חתם סופר"). בשם בעל ה"תניא" זצ"ל מוסרים, כי משך זמן זה הוא שמונה דקות ("גולות עליות" מקואות פ"י מ"ז). יש אומרים שבע דקות ("כף החיים" סי' ר"י ס"ק ח), ויש המפחיתים את שיעור הזמן לשש דקות (שו"ת "צמח צדק" החדש סי' ט), ויש הסוברים, כי שיעור "כדי אכילת פרס" הוא חמש דקות בלבד ("תכלת מרדכי" בפתיחה אות י). לעומתם, יש הדורשים מן האוכל לעשות כן תוך ארבע דקות ואף תוך שלש דקות ("ערוך השלחן" סי' ר"ב סעי' ח), ויש שמצמצמים את משך הזמן עד לשתי דקות בלבד! (עיי' שו"ת "חתם סופר" ח"ו סי' ט"ז וסי' כ"ג).

הגאון רבי יוסף שלו' אלישיב שליט"א העיר, כי דעת המצמצמים את משך הזמן של "כדי אכילת פרס" עד לשתי דקות בלבד תמוהה, נוכח התרחיש המתואר בסוגייתנו, לפיו יתכן שאדם יאכל חצי "כזית" חלב, יתמנה לנשיא הסנהדרין, יסולק מן הנשיאות ולאחר מכן יאכל חצי "כזית" נוסף מן החלב, וכל זאת בתוך שיעור הזמן של "כדי אכילת פרס". היתכן, שבתוך שתי דקות ניתן לדחוס אכילת חצי "כזית", מינוי על ידי הסנהדרין - בהסכמת כולם, הדחה מתפקיד זה, ואכילת חצי "כזית" נוסף? (שבת שבתון עמ' ש"מ).

כיצד חישב ה"מרחשת" בוילנא, את המרחק מבית המקדש ל"גדיון": בקשר לדיון זה ראוי להתייחס לחישוב מרתק, שנערך על ידי בעל ה"מרחשת", רבה של וילנא: בתוספתא (זבים פ"א)

העפר ישוב. היה זה שער טיטוס המפורסם שנבנה כאות ועדות לנצחונם המרשים של המצביא הרומאי. השעה היתה שעת אחר צהרים מאוחרת. ההלך המבוהר הציץ בשעונו וחישב במהירות מהי השעה כעת בארץ ישראל, ופניו נמלאו נחת. בשעה זו יושבים מאות בחורים בישיבתו המפורסמת - ישיבת פוניבז' - שהקים בעשר אצבעותיו, והוגים בתורה בשקידה. מלווהו של הפונובז'ער רב, הר"ר ד"ר רוטשילד שיחי', המתין בשקיקה ובקוצר רוח לדעת על מה ולמה הטריח ראש הישיבה את עצמו בכפור חודר עצמות שכזה אל שער טיטוס. **תקופה** ארוכה שהוא מכיר את הרב, וידוע את מנהגו שבכל יום שיש החל מבקריו של יום, מתפנה הגאון מכל ענייניו וטרדותיו, ומכין עצמו לקראת שבת מלכתא, ואילו ביום שיש ישישי זה, בשעת אחר צהרים מאוחרת ביקשו הרב במפתיע להזמין מונית. לא עזרו לו כל הסבריו של ד"ר רוטשילד המלווה המסור, שהיום אינו ראוי לצאת מבעד למפתן בית המלון ואף בעל מונית לא יהיו להוציא את אפו מחוץ לביתו ביום שכזה, אך הרב פסק וכך היה. **תמיהתו** גדלה במפתיע מששמע את הרב פונה אל הנהג ומבקש ממנו להסיעם אל מחוז חפצו: שער טיטוס. עתה לאחר שהגיעו סוף סוף אל יעדם יידע הוא אל נכון את מטרת הנסיעה.

הוא עמד מן הצד ובחן במבטי הערצה את רבו האהוב. על רקע השלג הלבן הפרוש על היקום נראה "הרב" כמצביא הסוקר מבצר שכבש זה עתה ואף שעל פניו נסוך היה כאב הקרבות הקשים, ברקו עיניו בניצוץ הניצחון. **הרב** מפוניבז' הטיב את מעילו ומגבעתו כאילו עומד היה למסור שיעור בהיכל ישיבתו, וקולו החזק הדהד על פני אבני הגזית העתיקים: **טיטוס טיטוס, אייך!** בעל רגש עז היה הפונובז'ער רב, ויזכה היה עליו שבמשפט זה התנקזו מעיינות רגש נשגבים וטמירים, שננסכו בכוחותיו הבלתי נלאים ובחזונו הצופה מרחק שנות דור, שדחפוהו להתנער מהאפר, מהשכול ומהיגון שאפפוהו בשנות האימה והזעם, ולהתחיל הכל מהתחלה, לבנות מבראשית את עולם התורה בארץ ישראל. **נהג** המונית שפסף את אפו כדי להיות בטוח שהוא חוזה בהקיץ, והרב מפוניבז' המשך במשאו רווי ההוד: "טיטוס" אמר הרב "אתה טיטוס המצביא הגדול עלית והחרבת את בית המקדש. חשבת שהצלחת לנצח את עם ישראל ולאבדו ובשער אבנים אלו הנצחת והנחלת לדורות הבאים אחרך את נצחונך הכביר. אולם, ממך לא נותר מאומה! כל תפארת האימפריה האדירה שהקמת ושלטה בעולם כולו, שקעה מבלי להשאיר אחריה רושם, כי אם סימנים קלושים. ואילו התורה הקדושה, תורת ישראל ועם ישראל חיים וקיימים! עם ישראל חי וקיים! שאג הגאון במלא גרונו, ובמבט של ניצחון הסיר את עינו מן האנדרטה האילמת ושב למלונו.

המעוניין לזכות את הרבים
בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת
שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל,
מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי,
ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק, פקס: 03-576-67-93
mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף ה/ב שבת אחד דאיקרי קהל
7 X 77
אחר שנשחרר הגרש"ז מלאדי זצ"ל, בעל התניא, ממאסרו השני, נסע אל הגאון רבי משה חפץ מצוואס. כשנדברו שני הגאונים ביניהם, ביקש רבי משה חפץ מבעל התניא להסביר לו את פשר המחלוקת בין המדרשים הבאים: אחר חטא העגל כשעמד משה רבינו להתפלל לפני הקב"ה, נאמר במדרש רבה על ספר שמות

(פרשה מ"ד פיסקה ז'), כי הוא העמיד **שבעה** צדיקים שיגנו על ישראל. לעומת זאת, במדרש רבה על ספר דברים (פרשה ג' פיסקה ט"ו) נאמר, שמשה העמיד **שבעים ושבעה** צדיקים שיגנו על ישראל.

ענה לו הגרש"ז מלאדי, כי המדרשים חלוקים ביניהם באותה המחלוקת שבסוגייתנו, אם כל ישראל יחד הם המוגדרים כ"קהל", או שמא גם כל שבט ושבט בפני עצמו מוגדר כ"קהל". לדעת המדרש רבה על ספר שמות, עם ישראל כולו הוא המוגדר "קהל", אך שבט אחד אינו נקרא "קהל", ולפיכך, די לעם ישראל בשבעה צדיקים שיגנו עליו, ואילו מדרש רבה על ספר דברים סובר, כי כל שבט ושבט בפני עצמו נקרא "קהל", ולפיכך, יש צורך בשבעים ושבעה צדיקים להגן על עם ישראל. שכן, אם ננכה את שבט לוי שלא חטא ואינו זקוק לכפרה על חטא העגל, ישארו אחד עשר שבטים, אשר כל אחד מהם זקוק לשבעה צדיקים שיגנו עליו ("סיפורי חסידים" על התורה 231).

נאמר, כי משך הזמן הנדרש לאדם להלך ממעיין השילוח למקום מסויים בבית המקדש ששמו "גדיון", הוא כשיעור הזמן הנדרש לאדם לטבול ולהתנגב פעמיים. על בסיס תוספתא זו, חישב בעל ה"מרחשת", ממקום מושבו בוילנא הרחוקה, את המרחק בין מעיין השילוח לגדיון, כלהלן.

הגמרא (כריתות יג/א) משערת, כי משך הזמן הדרוש לטבילת אדם הוא מעט פחות משיעור "כדי אכילת פרס". אנו יודעים כעת, כי ההליכה ממעיין השילוח ל"גדיון" שווה לארבע פעמים שיעור "כדי אכילת פרס", שכן, זהו הזמן בו יכול אדם לטבול פעמיים ולהתנגב פעמיים, וכל טבילה וכל ניגוב אורכים כשיעור "כדי אכילת פרס" ("חתם סופר" שם).

נותר לנו לברר כמה אמות אדם מסוגל ללכת בשיעור זמן של "כדי אכילת פרס". בגמרא (סוכה כו/א) מבואר, שזמן האכילה של "כביצה", הוא כזמן הליכת מאה אמות, הוי אומר, שבזמן של שיעור "כדי אכילת פרס" ניתן להלך כארבע מאות אמה, שהרי "פרס" הוא נפח של ארבע ביצים. המרחק בין בית המקדש למעיין השילוח, שנאמד על ידי חז"ל כזהה לארבעה שיעורי "כדי אכילת פרס", הוא, איפוא, אלף ושש מאות אמה (מידות ושיעורי תורה פ"כ הערה 86).

דף יא/ב ואין מושחין מלך בן מלך

בן החזן שאיבד את קולו וירש את אביו בחייו

בגמרתנו מבואר, כי מלכות עוברת בירושה מאב לבן, וכן פסק הרמב"ם (הל' מלכים פ"א ה"ז): "ומאחר שמושחין המלך, הרי זה זוכה לו ולבניו עד עולם, שהמלכות ירושה... ולא המלכות בלבד, אלא כל השררות וכל המינויים שבישראל ירושה לבנו ולבן בנו עד עולם". במקום נוסף (הל' כלי המקדש פ"ד הל' כ') מדגיש הרמב"ם: "מלמד, שהמלכות ירושה, והוא הדין לכל שררה שבקרב ישראל, שהזוכה לה זוכה לעצמו ולזרעו". כמובן, מציין הרמב"ם (שם), כי כל זאת בתנאי שהבן "ממלא מקומו בחכמה או ביראה, אף על פי שאינו כמותו בחכמה".

הבן בלבד יורש את משרת אביו: אנו נוטים להניח, כי כל קרובי בעל המשרה, הנחשבים כיורשי ממונו, הם גם אלו הראויים לרשת את משרותיו הציבוריות. אולם, יש המדייקים מדברי הרמב"ם: "ירושה לבנו ולבן בנו... זוכה לעצמו ולזרעו", כי בניו אחריו בלבד הם היורשים משרתו הציבורית (עיי' שו"ת "אבני נזר" יו"ד סי' ש"ב אות נ"ו).

רב בן שלש עשרה: אחד המקרים המעניינים של ירושת משרה רבנית אירע לפני כארבע מאות וחמישים שנה בצרפת, כאשר הרב המקומי הלך לעולמו, ובני קהילתו ביקשו להושיב בראשם את רבי משה אלשיך כממלא מקומו. אך רבי שלמה אלקבץ מנע מינוי זה והורה, שיש להמתין עד אשר יגדל בנו הקטן של הרב המנוח, וכאשר הגיע הקטן לגיל מצוות הושיבוהו במקום אביו (תשו' מהר"י אריפול, ב"גינת ורדים" יו"ד כלל ג' סי' ח).

דור הולך ודור בא, ומטבע הדברים, מפעם לפעם מעסיקה סוגיה הלכתית זו את בני הקהילות באשר הם. ה"חתם סופר" זצ"ל (שו"ת או"ח סי' י"ג) נדרש לפרשיה סבוכה, כאשר "ראש הרבנים" הלך לעולמו וראשי הקהל התלבטו, אם למנות למשרה נכבדה זו את בנו שהיה תלמיד חכם וירא שמים, או למנות תחתיו יהודי אחר, תלמיד חכם מופלג ומפורסם.

היתכן ראש ללא ראש? ה"חתם סופר" השיב להם, כי במקרה זה לא תועיל לבן ירושת אבותיו. שכן, מהות משרת "ראש הרבנים" היא לשמש כרב של הרבנים ולייעץ להם במקרים סבוכים. לא

נסא דברכתא

מעומקא דליבא
נשגד בזאת ברכת מזל טוב
לרגל השמחה השרויה במעונם של
הרבנים מגידי השיעורים מבית מדרשו

הרה"ג מיכאל ולדמן שליט"א
ביהכ"נ בית יצחק - רכסים
לרגל נישואי הבת

הרה"ג יהושע מלריך שליט"א
משרדי קן מערכות - קיסריה
לרגל נישואי הבן

הרה"ג אריה פולק שליט"א
ביהכ"נ נוה הברון - זכרון יעקב
לרגל נישואי הבת

בברכת התורה ולומדיה
מאורות הדף היומי

לעילוי נשמת

מרת **דבורה בוטנויזר** ע"ה
ב"ר יששכר אליהו ז"ל נלב"ע כ"ט בחשוון תש"ן
ומרת **עליזה פלס** ע"ה
ב"ר שמחה (סאלי) ז"ל נלב"ע כ"ו בחשוון תשל"ג
תנצב"ה

הונצחו ע"י ידידינו עו"ד
הר"ר **ערן פלס** ומשפ' שיחיו - בני ברק

לעילוי נשמת

ר' **משה יהודה ברלינר** ז"ל
ב"ר ישראל ז"ל
נלב"ע כ"ז בחשוון תשמ"ט
תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

העלון יוצא לאור ע"י

מאורות הדף היומי

Main Office: **משרד ראשי:**
Wagman street 1 רח' ווגמן 1
P. O. B. 471 Bnei-Brak ISRAEL ת.ד. 471 בני-ברק
tel: +972-3-5775333 טל: 03-5775333
Fax: +972-3-7601020 פקס: 03-7601020
E-mail: meorot@meorot.co.il אימייל:

לתרומות והנצחות טל: 03-5775307
מוקד ההזמנות 1-700-500-151

מסכת

זבחים

ללימוד הדף היומי
עם הלכה למעשה

הצטרפו לרבבות לומדי
הדף היומי עם
"מאורות ההלכה"
דיני ברכות הנהנין [המוציא, מזונות]
ודיני נטילת ידיים.

מאורות
ההלכה

הדפסה
בהירה וחדשה

החלה ההרשמה
המוקדמת

חדש ממאורות!

לפרטים והזמנות:

1-700-500-151

להשיג במוקדי ההפצה בלבד (לא ניתן להשיג בחנויות הספרים)

יתכן, הוא כותב, למנות אדם מסויים כ"ראש הרבנים" כאשר יש רבנים גדולים הימנו, שהרי כבר אינו "ראש". מעניין לצטט את חתימת דבריו: "מכל מקום, אני כמטיל קוצים בעיני הרבה רבנים. על כן, לכשיגיע הדבר לכלל זה צריך מיתון והתחכמות, והזמן יגיד לטובה. ואחתום בברכה מרובה, כנפשו היקרה ונפש אוהב נאמן... משה"ק סופר מפפד"מ".

ומכאן נעבור לרובד נוסף בהלכות ירושת משרות. פעמים, נושא המשרה מאריך ימים על ממלכתו, אך ברבות השנים הוא חש כי תש כוחו. האם רשאי הוא להוריש את משרתו לבנו בעודו בחייו? **ירושא מחיים!** לכאורה, ירושה אינה אלא לאחר מיתה, ולא ניתן לעשות כן מחיים. אולם, כל הפוסקים העוסקים בנושא זה מציינים את החזן שזכה להתייחסותו של הרשב"א (ש"ת ח"א סי' ש'), לאחר שקולו הערב פרח ונעלם ברבות השנים, והוא ביקש להעמיד את בנו תחתיו. הרשב"א קבע, כי רשאי הוא להוריש את המשרה לבנו, וכן נפסק להלכה (רמ"א או"ח סי' נ"ג סעי' כ"ה). ירושה מחיים!

בספר "עמק ברכה" (להג"ר אריה פומרנציק זצ"ל עמ' י"ז) מציין, כי אכן, שלא כירושת הממון, שבה נאמר (במדבר כז/ח) "איש כי ימות... והעברתם את נחלתו", בירושת המלכות, ממנה נלמדים דיני הירושה של משרות אחרות נאמר (דברים יז/כ), "למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו", הוא ובניו כלולים בצוותא, ומלכות בניו אינה מותנית במיתתו. אף ראייה מעניינת לכך הוא מביא מסוגייתנו בה נאמר: "ואין מושחין מלך בן מלך". כלומר, בן מלך אינו זקוק שימשחוהו כדי להתמנות למלך, מאחר שהמלכות עוברת אליו בירושה. בקשר לכך, מבואר בגמרא, כי שלמה המלך ירש את המלכות ומלך על עם ישראל **עוד בחיי אביו**, ולא היה זקוק שימשחוהו כדי להתמנות למלך, אלא מפני אדניה שערער על ממלכתו.

הוכחה נוספת לכך שירושת המשרות אינה תלויה במותו של המוריש, מביא בעל "אבני נזר" (ש"ת שם אות נ"ו), מדברי הגמרא (סוכה מה/ב) המשבחת את יותם המלך בן עוזיה (עיי' רש"י שם ד"ה "יותם") על ענוותנותו המופלגת, שאף על פי שאביו עוזיהו המלך הצטרע והודח מממלכתו, כמבואר בגמרתנו (י"א), הוא לא נטל את כתר המלכות עד יום מותו של אביו, למרות שהוא היה ראוי לרשת את כסא ממלכתו. הרי לנו, כי לבנו יאתה המלוכה עוד בחיי אביו, משום שירושת המשרות יכולה להתבצע עוד בחיי המוריש.

בספר "מנחת שי" (סי' צ"ב) מעלה על פי זה נידון מעניין, אם בן יורש את משרת אביו כאשר כוחו של בעל המשרה עדיין במותניו ואין כל מניעה שימשיך לכהן בתפקידו, אלא שהוא חר לעקור ממקומו [בספר המפתח על הרמב"ם, הל' מלכים פ"א הל' ז' ד"ה "אי דין ירושה דזוקא לאחר מיתה או גם מחייו" מבואר, שירושת מלכות אינה כירושת נחלה].

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת הוריות דף ו' יום רביעי כ"ז בחשוון

הוראת שעה

היום נלמד על "הוראת שעה". הוראת שעה היא הוראה לעבר על אהד מאסורי התורה לזמן מסוים. לנביא ה' שידוע שהוא נביא אמת, יש סמכות מיוחדת להורות במקרים מיוחדים לעבר על אסור מסוים מן התורה. אחת מהוראות השעה המפורסמות נעשתה על ידי אליהו הנביא בהר הכרמל. באותה תקופה רב העם עבד עבודה זרה ואליהו ערך את הקרבת הקרבנות על הר הכרמל, הוא העלה קרבן עולה על מזבח, ועובדי האלילים העלו קרבן לעבודה זרה על מזבח שלהם. כאשר ירדה אש מן השמים על קרבן העולה שלו, ראו הכל שה' הוא האלקים וחזרו בתשובה. הקרבת קרבן העולה בהר הכרמל הייתה אסור, מפני שאסור להקריב קרבנות מחוץ לבית המקדש. אך לנביא מתר בהוראת שעה להתיר לעבר על אסור, אם הוא עושה זאת לשם שמים כדי לחזק את עם ישראל.

למנוי גליון לילדים חיגג: 1700-500-151 חודש היכרות חינם

<p>מפני הרבנים הרה"ג יעקב דוד אילן שליט"א מחנכי תלמידי מוסדות חינוכיים - מרכז ישיבת דוד שליט"א</p> <p>הרה"ג חיים דוד קובלסקי שליט"א</p> <p>הרה"ג מנחם שטיין שליט"א ר"מ ישיבת נחלת דוד</p>	<p>בני ברק ביום ראשון י"ד חשוון ל' חשוון (04/11/10) בבית"ד הגדול "אומי רשיבת חברי" רח' רבי עקיבא 83, טומה ב' בשעה 20:45</p>
<p>מפני הרבנים הרה"ג חיים דוד קובלסקי שליט"א</p> <p>הרה"ג מנחם שטיין שליט"א ר"מ ישיבת נחלת דוד</p>	<p>גבעת שמואל ביום ראשון ל' חשוון (07/11/10) בבית"ד "צעירי הגבעה" רח' הובליא 87 - גבעת שמואל בשעה 20:30</p>
<p>מפני הרבנים הרה"ג יהואל במברגר שליט"א רב דומ"מ חסידי - חיפה</p> <p>הרה"ג חיים דוד קובלסקי שליט"א</p> <p>הרה"ג מנחם שטיין שליט"א ר"מ ישיבת נחלת דוד</p>	<p>חיפה ביום שני א' כסלו (08/11/10) בבית"ד "דודי" רח' מיכאל 1 - חיפה בשעה 20:30</p>
<p>מפני הרבנים הרה"ג ישראל גלים שליט"א מחנכי תלמידי ישיבות ומוסדות חינוכיים - חיפה</p> <p>הרה"ג חיים דוד קובלסקי שליט"א</p> <p>הרה"ג מנחם שטיין שליט"א ר"מ ישיבת נחלת דוד</p>	<p>אשדוד ביום חמישי ר' כסלו (11/11/10) בבית"ד "עלמא" - בית דוד שאל"י רח' ר' חנינא בן דוסא 4 - אשדוד בשעה 21:00</p>
<p>מפני הרבנים הרה"ג ישראל גלים שליט"א מחנכי תלמידי ישיבות ומוסדות חינוכיים - חיפה</p> <p>הרה"ג אהרן זאב איזנשטיין שליט"א ראש כולל "מנחת דוד חיפה" - חיפה</p> <p>הרה"ג מנחם שטיין שליט"א ר"מ ישיבת נחלת דוד</p>	<p>ירושלים ביום ראשון ז' כסלו (14/11/10) בבית"ד "ביאלא" רח' יעקבזון 3 - ירושלים בשעה 20:45</p>
<p>מפני הרבנים הרה"ג חיים דוד קובלסקי שליט"א</p> <p>הרה"ג אהרון ברקוביץ שליט"א רב בבית"ד "מנחת דוד חיפה" - חיפה</p> <p>הרה"ג מנחם שטיין שליט"א ר"מ ישיבת נחלת דוד</p>	<p>רעננה ביום ראשון י"ד כסלו (21/11/10) בבית"ד "מנחת אורי" - קהילת רשת" רח' בילו 18 (מתחם ביה"ס) - רעננה בשעה 20:45</p>

הננו להודיע לציבור

כי לקראת תחילת לימוד סדר קדשים

במסגרת הדף היומי יתקיימו אי"ה

שיעורי פתיחה

והכנה לסדר קדשים

בליווי מצגת שקופיות בהן יובהרו הנושאים:

מבנה המקדש, ההיכל והעזרה

דיני הקרבנות וסדר העבודה

סדר עבודת היום בבית המקדש